

Alustatalouden faktat ja myytit -podcast

Jakso 21: Taas lisää regulaatiota – hyötyvätkö sääntelystä ketkään muut kuin juristit ja viranhaltijat?

Timo Seppälä ja William von der Pahlen tekevät selkoa digitaalisten markkinoiden ja kilpailun vaikeaselkoisista sääntelyjärjestelmistä. Lautasella ovat ensi sijassa DataAct, AIAct, Digital Market Act, ja kysymys kuuluu, keitä näiden suunnittelussa on ajateltu? Missä ovat vaikuttavuusanalyysit? Jos eri regulaatiomallit ovat vaikeita hahmottaa jopa juristeille, miten pienten yritysten pitäisi niiden kanssa pärjätä? Rautalangasta ovat vääntämässä Etlan tutkimusjohtaja Heli Koski sekä Teknologiateollisuuden EU-regulaation johtaja Jussi Mäkinen.

Puhujat: William von der Pahlen
Timo Seppälä
Heli Koski
Jussi Mäkinen

[musiikkia]

William von der Pahlen: Tervetuloa kuuntelemaan Alustatalouden faktat ja myytit -podcastia. Mun nimi on William von der Pahlen, ja täällä asiantuntija-hostina mukana Timo Seppälä, johtava tutkija Etlasta ja opettaja Aallosta. Moi, Timo.

Timo Seppälä: Moi, moi.

[musiikkia]

William: Hei, tänään olisi tarkoitus puhua EU:n kiihtyneestä vauhdista säädellä digitaalisia markkinoita. Viime vuosien aikana keskusteluun on noussut sanat, kuten PSD2 ja GDPR. Puhutaan niistä myöhemmin. Viime aikoina keskusteluun ollaan otettu vielä vähän lisää tällaisia termejä eli Data Act, AI Act ja Digital Market Act, jonka lisäksi vielä tällainen Digital Services Act ja Data Governance Act. Tämä kuulostaa omiin korviin vähän puuroilta jo, eli tarkoitus olisi tänään lähteä selvittämään, mistä on oikeasti kyse ja missä mennään näiden säännösten osalta. Ei tarvitse huolehtia, jos kaikki sanat meni alussa ohi. Me pyritään niitä avaamaan meidän asiantuntijavieraiden kanssa. Meillä on tutkimusjohtaja Etlasta Heli Koski, tervetuloa.

Heli Koski: Moikka. Kiitos.

William: Ja Teknologiateollisuudesta EU-regulaation johtaja Jussi Mäkinen, tervetuloa.

Jussi Mäkinen: Moikka.

William: Niin kuin mä sanoin alkuun, niin aikamoinen puuro kaikenlaisia termejä, niin tätä olisi tarkoitus avata. Tästä tulee varmasti omalla tavalla haastava kokonaisuus, mutta jos me kysytään alkuun Jussilta ja Heliltä, että onko tämä teillekään ihan yksiselitteisen selvää, että mitä nämä kaikki on ja missä mennään [naurahtaan].

Heli: Mä voisin sanoa, että mä epäilen, että tämä ei ole kellekään täysin selvää, että missä nämä puurot ja vellit tällä hetkellä kiehuu ja kuka niitä hämmentele. Mutta termit on tuttuja tietysti ja jonkinlainen käsitys tästä kokonaisuudesta, mutta onhan tämä aikamoinen soppa.

Jussi: Tuosta samasta tematiikasta voisi jatkaa, että kyllä me katsotaan aikamoista teollisuuskeittiö. Siellä on monta soppaa kiehumassa ja tuntuu, että kokkejakin on aika monta, ja se että miten ne maut sitten toimii yhteen, on hyvin suuri kysymys. Tässä on kuitenkin viimeisen viiden vuoden aikana tullut todella monta aika merkittävääkin esitystä, ja toisaalta mainitsemasi esimerkiksi GDPR, niin se on sen kanssa on elelty viisi vuotta, eikä sekään ole vielä kovin selvää, että mitä se käytännössä tarkoittaa ja miten se käytännössä toimii.

William: Se on varmaan terminä ainakin monelle tuttu, mutta jos me otetaan vähän vauhtia nimenomaan GDPR:stä ja PSD2:sta eli näistä regulaatioista, jotka on jo ollut markkinoilla jonkun aikaa, niin mitä ne on? Voidaan sitten puhua, että onko niistä ollut mitään hyötyä.

Jussi: Katseet kohdistuu tänne [naurahtelua]. GDPR, yleinen tietosuoja-asetus niin sehän on ikään kuin EU:n (-) tässä digitaalisen ympäristön sääntelyssä. Taustalla oli se -95 henkilötietodirektiivi. Sitä meillä itse asiassa Suomessa edelsi jo henkilöreisterilaki, joka oli muistaakseni vuodelta -87. Meillä on henkilötietojen käsittelyä sinänsä säädelty jo aika pitkään, ja sitten se kuva, mikä GDPR:stä annettiin, että 2018 tuli jotain kokonaan uutta, niin se ei ole ollenkaan oikein. Vaan meillä oli ollut se ajatuksellinen traditio jo aika pitkään, ja sitten se juurtuu noihin meidän eurooppalaisiin arvoihin, lähinnä yksityisyyden suojaamiseen, mikä on Euroopan historiasta johtuen kipeän tärkeä aihe kaikille Euroopan

demokratioille ollut. Vähän kokemuksista riippuen se pulma vähän vaihdellut. Sen kanssa tässä nyt on elelty, ja GDPR käytännössä toi siihen sitten ne kovemmat sanktiot ja pari käsittelyperustetta meille Suomeen lisää. Sitten PSD2 eli Payment Services Directive kakkonen, olin joskus sen kanssa tekemisissä, kun sitä Suomessa pantiin täytäntöön. En ole niin paljon noiden maksupalveluiden kanssa tekemisissä, mulle se näyttää sen kuluttajakokemuksen romuttamisena. Se on malliesimerkki komission tämmöisestä, että lähdettiin hakemaan niskavoittoa amerikkalaisista digitaalisista maksunvälittäjistä, ja ajateltiin, että meillä on Euroopassa parempi tämä know your customer ja vahva turvallisuudesta huolehtiminen. Sitten ne runttasi sinne tämän pakollisen vahvan tunnistamiseen, ja ai vitsi se lämmittää, kun yrittää käyttää Nesteen appia maksamiseen ja jono kasvaa perässä, kun teet sitä vahvaa tunnistamista. Sitten taas ApplePayllä yksi vilasu, näyttää puhelinta vähän lukijalle ja homma toimii. Molempiin kohdistuu sama sääntely.

William: Miten te arvioisitte sitten näiden hyödyn? Kuka tässä voittaa? Onko tämä ollut kuluttajille hyvä, yrityksille, julkiselle sektorille? Onko tästä hyötyä ylipäätänsä?

Heli: Mä en ole nähnyt mitään vaikuttavuusarvioita, missä oltaisiin todella näitä taloudellisia vaikutuksia kunnolla arvioitu. Tästä on vaan lähinnä semmoisia anekdoottisia esimerkkejä. Kyllähän se näkyy siinäkin esimerkiksi, että kuluttajaahan tässä tietysti yritetään suojella, ja kuluttajathan perinteisesti kun ne on netissä, niin tiedetään että ihmiset klikkailee aika helposti kaikennäköistä että hyväksyn, hyväksyn, hyväksyn. Tässä tarjotaan kuluttajille sitten tietosuojaa. Julkiselle sektorille se näkyy siinä, että katsoin tuossa viikonloppuna niitä sakkoja, GDPR:ään liittyviä sanktioita, niin niitä on yli 1 100 jo. Yli 2 miljardia euroa on siis tullut julkiselle sektorille EU-alueella sakkotuloa. Että sanktiot toimii siinä mielessä, että kun yritykset tietää, että tässä on iso riski, että jos teet jonkun GDPR-rikkomuksen, niin voi joutua maksamaan kovastikin rahaa. Me tehtiin tutkimusta itse asiassa, että mitä tämä yrityksille vaikuttaa, mutta me tehtiin vain hyvin lyhyen aikavälin tutkimus parisen vuotta sitten ja katsottiin sitä, että miten eurooppalaiset yritykset, onko se vaikuttanut jotenkin niitten kannattavuuteen, sen jälkeen kun GDPR tuli voimaan. Mutta meillä oli vain yksi (-) data. Me verrattiin eurooppalaisia yrityksiä samanlaisiin USA:laisiin yrityksiin, ja sieltä kävi ilmi, että kyllä niiden voittomarginaalit oli ainakin lyhyellä aikavälillä heikentynyt näillä eurooppalaisilla vastaavilla yrityksillä. erityisesti pk-yrityksillä, mutta ei suurilla yrityksillä. Suurilla yrityksellä on resursseja handlata tämmöisiä uusia sääntelyjä.

Timo: Ja nämä tosi tärkeitä asioita, mitä tuossa Heli tuo julki, että meillä on ollut pitkään uudentyyppistä lainsäädäntöä, GDPR:ää ja PSD2:sta, ja meillä ei ole itse asiassa toteutettu kunnollista vaikuttavuusanalyysiä, että minkälaiset taloudelliset vaikutukset näillä on ollut. Koska GDPR:n motivaatio tavallaan oli tuoda henkilöturvaa lisää. PSD2:n tavoite oli luoda uusia markkinoita. Onko ne luonut liikaa? Tai lisäturvaa. Onko sieltä syntynyt markkinoita? Vai onko ne haitat itse asiassa suurempia esimerkiksi PSD2 kakkosen osalta? Jussi mainitsi sen, että käyttökokemus on kärsinyt tosi paljon, mutta myöskin sitten, että voidaanko tätä uutta PSD2-direktiiviä rinnastaa siihen, että meillä on kyberturvahyökkäykset kuluttajiin kasvanut. Me otetaan käytännössä katsoen pankkiin yhteyttä vaikka maksutapahtuman yhteydessä kaksi kertaa, niin onko sillä vaikutusta ollut siihen, että siihen väliin tavallaan pääsee. Kyllähän itsellä kuulostaa se kaikista helpoimmalta, että jos sulla on vaan luottokortti linkitetty tohon appsiin, niin sillä on helppo hoitaa maksuja. Mutta sitten kun sä menet verkkokauppaan ja siellä sä et linkitäkään sitä luottokorttia sun asiakastiliin välttämättä, kun et ole sillä tavalla tunnistautunut sinne järjestelmiin, niin se muuttuu heti ongelmalliseksi, sitten kun oletkin pankin kautta sinne yhteydessä. Mutta tässä on monia asioita, ja tähän ehkä pitäisi jopa valtion puuttua sillä tavalla, että he lähtisivät toteuttamaan analyyssejä tästä lainsäädännöstä.

Heli: Olen täysin samaa mieltä Timon kanssa siitä, että vaikuttavuusarviointia tarvittaisiin, pitäisi tehdä ehdottomasti. Siitä PSD2:sta on viime aikoina ollut jotain anekdoottista evidenssiä, että sieltä olisi ollut syntymässä avoimen pankkitoiminnan markkinoille palveluita. EU-alueella oli neljänä eka vuonna yli 400 uutta avoimen pankkitoiminnan yritystä syntynyt ja Iso-Britanniassa yli 300 yritystä. Se oli joku raportti, jossa sanottiin, että näyttää siltä, että vauhti tulee kiihtymään. Mutta nämä muutokset ehkä vaikuttaa aika lailla viipeellä, että siinä mielessä tämmöinen vaikuttavuusarviointi niin niin sitä voikaan välttämättä toteuttaa ihan välittömästi. Täytyy odotella vähän aikaa ja sitten alkaa katsomaan sitä, että mitä siellä tapahtuu.

Jussi: Aivan. Mulla on oikeastaan kaksi pointtia tähän. Nämä on hyviä, anekdoottinen evidenssi, niin tässä on yksi anekdootti. Komissaari Urpilaisen kabinettipäällikkö Taneli Lahtinen tokaisi hiljattain, että EU:lla olisi ihan hyvät menettelyt näiden vaikutusten arviointiin, kun tehdään uutta lainsäädäntöä, jos niitä vaan joku noudattaisi. Eli tässä on se ongelma että... En ole ehkä Tanelin kanssa ihan siitä samaa mieltä, että se voisi olla paljon robustimpikin. Erityisesti se, mikä on komissio helmasynti, että ne on aika huonoja huolehtimaan sen sääntelyjärjestelmän yhtenäisyydestä. Ne on niin vahvasti tehty siiloissa. Se snadisti parantui, sitten tuli korona ja otettiin taas pari askelta taaksepäin. Mutta tuo rupeaa olemaan se ongelma, ja nyt sitten yhtenäisyyttä yritetään karsia kasaan niissä säädösten päätösneuvotteluissa. Siellä neuvoston ja komission oikeuspalvelut yrittää viime hetkellä luovia, että käsitteet olisi yhtenäisiä ja menisi yhteen. Se on EU:lle tosi iso ongelma. Nyt kun meillä on vielä näitä tärkeitä säädöshankkeita yhtäaikaisesti kesken, ne menee eri valiokunnissa parlamentissa ja näin. Se on tosi iso juttu. Toinen pointti on tässä, että kaikkiin näihin sääntelyihin liittyy viranomaisvalvonta. Tämmöinen viranomaisvalvontatrendi. Jos otat kolme yleisen tietosuoja-asetuksen asiantuntijaa huoneeseen ja kysyt, mikä on tämän asetuksen sisältö tältä ja tältä osin, niin voit saada kolme ihan yhtä hyvää vastausta, mutta ne on kaikki erilaisia. Eli näistä ei oikein käydä oikeutta, vaan ne tulkinat antaa tämmöinen tietosuojaviranomaisten kaikukammio, Euroopan tietosuojaneevosto, jolle ei oikein ole vastinparia. Niin sitten semmoinen oikeudenkäyttöön ja oikeuskäytäntöön ominainen, että esitetään argumentteja puolin ja toisin ja sitten tuomioistuin ratkaisee, niin meillä ei oikein pääse muodostumaan sitä, vaan ne viranomaiset vetää sitä tulkintaa. Kun ne keskenään keskustele, ne vetää sitä aina vaan sinne toiseen laitaan. Olen huollissani siitä, että meiltä puuttuu se dialogi ja sitten meillä on näitä viranomaisia, jotka loppujen lopuksi sanoo sen viimeisen sanan. Nyt se Euroopan tietosuojaneevosto on oikeastaan Euroopassa se superviranomainen, joka näyttää peukalon ylös tai alas. Ihan sama mitä siinä säädöksen otsakkeessa lukee. Aina kun me ollaan henkilötiedon kanssa tekemisissä, mikä aika usein on se juttu, niin silloin se on se tietosuojaneevosto, joka näyttää peukun.

William: Niin, ja tietenkin kaikki asiat korostuu nyt, jos ja kun me ollaan luomassa taas uutta lainsäädäntöä. Mainitsin alkuun monta eri termiä, mutta tänään olisi tarkoitus keskittyä näistä uusista nimenomaan tähän Dataa Actiin, AI Actiin ja Digital Market Actiin.

[musiikkia]

William: Jos lähdetään liikkeelle tästä Data Actista, niin haluaako joku avata lyhyesti, mistä tässä asetuksessa on kyse?

Jussi: Mä voin yrittää. Siinä on kolme asiaa oikeastaan. Kytkeytyneiden tuotteiden, fyysisten tuotteiden datan avaaminen, käytöstä syntyvän datan avaaminen käyttäjille on se merkittävin ehdotus. Sitten siinä on sen ympärillä sopimuksiin liittyvää sääntöä. Sitten on viranomaisten oikeus saada poikkeustilanteissa erilaisilta datanhaltijoilta dataa käyttöönsä. Ja sitten ehkä periaatteellisesti merkittävin, mutta kun se on siellä loppupuolella, niin jää vähimmälle huomiolle, niin eurooppalaisten datakäytäntöjen yhtenäistäminen. Puhutaan eurooppalaisista data-avaruuksista. Jos optimistisesti ajattelee, niin sillä voi olla pitkässä juoksussa kaikkein suurin merkitys, tällä käytäntöjen yhtenäistämällä.

Heli: Sitten yksi merkittävä mun mielestä kuluttajien näkökulmasta ja myös kilpailun näkökulmasta on se, että tämä Data Actin velvoittaa tietojenkäsittelypalveluiden tarjoajat siihen, että asiakkaat pystyvät siirtämään palvelut toiselle alustalle helposti ja ilmaiseksi. Siinä 30 päivän irtisanomisaika. Sitten täytyy antaa asiakastukea. Tällä voi olla merkittäviä kilpailuvaikutuksia siinä mielessä, että jos sinne tulee uusia tarjoajia, niin ei ole tällaisista lukkiutumista siihen palveluntarjoajaan niin paljon kuin aikaisemmin.

Jussi: Kiitos, Heli. Unohdin kokonaan tuon. Tuo on kyllä periaatteellisesti myös merkittävä toi pilvipalvelujen kilpailun edistäminen.

William: Olisiko tämä kaikille siis mahdollista vaihtaa? Kuluttajat mutta myös yritykset voisi siirtää.

Jussi: Nimenomaan yritykset on tässä varmasti.

Timo: Joo, ja se kuulostaa aika hurjalta, että lähdetään tällaisia asioita... Mä ymmärrän tämän asian kuluttajan osalta, että on selkeä intressi komissiolla suojella siitä kuluttaja. Mutta tässäkin tavallaan tulee justiinsa se, että Data Act menee siihen, että se menee siihen kuluttajan suojelemiseen, se menee teollisuuteen. Se menee vähän sinne ja tänne, ja tuntuu, että se ei edes rakennu minkään vanhan, vaikka GDPR:n päälle. Tässä olisi olettanut sitä ryhtiliikettä justiinsa komissiolta, että jos meillä on tavoite lainsäädännöllä puolustaa kuluttajaa, niin nämä kaikki mitä oltaisiin tehty, olisi rakennettu nimenomaan siihen asiayhteyteen, eikä tänne yritetä laittaa sitä, että teollisuudelle tulee yhtäkkiä. Sitten olisi pitänyt käytännössä katsoen lähteä teollisuuden GDPR:stä liikkeelle.

Jussi: Kuluttajillehan tuo loppujen lopuksi, että siellähän on jo GDPR:ssä data portability, ja se tuo siihen lähinnä sen reaaliaikaisuuden mikä siitä puuttui. Mutta yritysten osalta, jos haluaa yrittää ymmärtää, miten komissio ehkä ajattelee, niin niillä on sellainen kriisitietoisuus, että nyt kun kuluttajadata meni näille amerikkalaisille alustoille, ja komissiossa on herätty, että nyt teollisuuden kanssa ei saa käydä samoin. Sitten heillä on se idea, että tästä syntyy paljon dataa, teollisuuden toiminnassa, ja se on vajaakäytössä. Nyt he haluaa tulla tällaisella yhdellä lainsäätäjän sauvanliikkeellä vapauttamaan sen datan käyttöön. Laineet lyö aika korkeana Brysselissä tällä hetkellä. Jos sitä lyhyesti yrittää kuvailla, niin teollisuus on aika kauhuissaan oikeastaan. Siellä puhutaan paljon liikesalaisuuksista ja näin. Me ollaan Teknossa yritetty olla aika analyttisiä tämän kanssa, ja kun valtaosa meidän yrityksistä on pk-yrityksiä, niin hakea sellaista tasapainoista linjaa. Se on ihan totta, että meidän pk-yritykset tarvitsee tässä kaiken avun ja tuen, että ne pysyy tässä datataloudessa mukana ja pysyy kilpailukykyisenä ja pystyy työllistämään.

Heli: Mun ymmärtääkseni tämä Data Act kuitenkin koskee lähinnä isoja yrityksiä. pääosin tämä sääntely kohdistuu siis yli 250 henkilöä työllistäviin yrityksiin tai sitten semmoisiin, jolla on vähintäänkin 50 miljoonaa euroa liikevaihtoa.

Jussi: Juuri näin. Ne datan avaamisen velvoitteet.

Heli: Niin kuin nämä muutkin sääntelyt, mitä on datan suhteen tehty. Näistä monet on... Mikroyritykset ja pienet yritykset on rajattu sen ulkopuolelle. siinä mielessä täällä voi olla positiivisia kilpailullisia vaikutuksia, että edesautetaan pienten yritysten toimintaa. toisaalta sitten kun tämä viidakko menee ihan mahdottomaksi, ja olet pk-yritys jolla on neljä työntekijää eikä yhtään juristia siellä, niin voi olla aika pelottavaa sillä tavalla, että alkaa yrittäjä pelottamaan, että mitähän sääntelyä tässä mahdollisesti rikkoo, kun ei ymmärrä tätä koko soppaa. Tämä on hankala tilanne.

Jussi: Kyllä. Ja kun ei niitä juristeja ole käytännössä katsoen yrityksissä, joiden koko on 500 tai 600 työntekijää. Tässä tulee tavallaan just se ongelma, että ei suomalaisissa yrityksissä ole sellaisia henkilöitä, kellä olisi osaamista. Tässä joudutaan tosi nopeasti turvautumaan ulkoisiin resursseihin, ja se voi olla monelle yritykselle taas kynnyskysymys.

William: Mutta voiko tätä verrata, mun korviin tämä kuulostaa vähän niin kuin PSD2:lta mutta teollisuudelle, eli voiko sitä ajatella karkeasti sanottuna näin yksinkertaisesti? Jos voi, niin varmaan pankit oli aika kauhuissaan tästä PSD2:sta, silloin kun se tuli, koska joutui avaamaan tietenkin oman käyttäjädatansa ja omat appinsa ja muut vastaavat.

Jussi: No, ehkä lyhyesti joo, että kun sillä PSD2:lla pyrittiin saamaan niitä rajapintoja auki, niin se siinä on samaa. Ehkä siinä PSD2:n haasteena oli se, että meillä ei ollut Euroopassa semmoisia rajat ylittäviä sähköisiä identiteettejä, mihin sen olisi... Kun luonnolliselle henkilölle tarjotaan niitä palveluita, mikä olisi vähän niin kuin tarvittu siihen. Se meni sitten, kompasteli pahasti niissä teknisissä yksityiskohdissa. Ehkä tässä on pieni paralleeli siihen, että ei meilläkään ole vielä, ei meillä ole teollisuudessa syntynyt sellaisia datatuotteita. Meillä on ihan se sama ongelma niissä, että periaate hyvä, mutta miten ne käytännöt menee. Kun tuossa tuli todettua, että se datan jakamisen velvoite koskee niitä suuria yrityksiä,

mutta kyllä siellä tunnetaan perusteltua kauhua myös siitä, että siellä on heidän esimerkiksi kiinalaiset kilpailijat, joilla on aika hyvä lähtötaso, niin jos ne saa vielä detaloitua dataa, niin yritykset on aika huolissaan siitä kyvystä, että miten ne pystyy huolehtimaan heidän tuotteiden suojaamisesta ja sen tietotaidon suojaamisesta.

Heli: Joo, mutta Data Actissa kuitenkin rajataan tietojenluovuttamisvelvollisuus siihen, että yritysten ei tarvitse luovuttaa liikesalaisuuksia toiselle yritykselle. Eikä sitä dataa, mitä ne luovuttaa, saa käyttää kilpailevien tuotteiden tai palveluiden tekemiseen. Mutta se onkin hyvä kysymys, että miten joku regulaattori tai viranomainen pystyy päättämään ulkoa päin, että mikä data on jossakin yrityksessä liikesalaisuus ja mikä ei.

Jussi: Kyllä. Mun on nyt todettava, mä olen sitä niin lukenut, että ne liikesalaisuudet ei vapauta siitä velvollisuudesta, että ei voi vedota niihin. Kyllä nekin pitää, jakaa myös se data. Siellä oli sitten ne omat säädöksensä, jolla niitä pyritään suojaamaan, mutta ne on vähän ehkä lajia "hurskaita toiveita". Tuo on just se riski, että kun puhuttiin siitä viranomaisvaltaistumisesta, että viranomainen tulee ulkopuolelta ja sanoo, että nuo muuten pitää jakaa, niin se on sitten yrityksille aika kova paikka. Ja onko se viisaus siellä viranomaisessa? Löytyykö se sitten viime kädessä sieltä Euroopan tuomioistuimesta, jos sitä siellä lähdetään katsomaan? Mutta tämäkin vie niitä resursseja. Jos yritykset joutuu käyttämään näin paljon vaivaa, että ne pystyy suojaamaan sen toiminnan kannalta arvokasta dataa, niin se kehitys lähtee vähän väärään suuntaan. Se on ehkä se riski tässä.

Heli: Joo, sitten yrityksissä datan käyttöhän on tällä hetkellä vielä hyvin lapsenkengissään, lukuun ottamatta suurimpia teollisuusyrityksiä. Miten tämä sitten vaikuttaa yritysten datan keräämiseen ja hyödyntämiseen, niin se on ihan täysin avoin kysymys. Toisaalta voi miettiä sitäkin, että kun siellä on niitä yrityksiä, jotka vahvasti hyödyntää jo digitaalisuutta ja dataa, ja sitten on taas niitä, jotka osaa ehkä tallentaa johonkin pilvipalveluihin ja niillä on Excelit ja sähköpostit, ihan perusdigitaitoja. Niin onko niin, että se kuilu vaan kasvaa näiden yritysten välillä? Jos näin on, että se kuilu kasvaa, niin sillähän voi olla hyvinkin negatiivinen vaikutus kilpailuun pitkässä juoksussa. Jos se ajaa esimerkiksi joitakin yrityksiä kokonaan pois näiltä markkinoilta.

Jussi: Saanko mä napata kiinni, Timo, tässä?

Timo: Ole hyvä.

Jussi: Tämä on just se pelko meillä. Ymmärrän että me tarvitaan minimimäärä sääntelyä, me saadaan se markkinamekanismi teollisen datan osalta lähtemään käyntiin. Että yritykset lähtisi luomaan pikkuhiljaa niitä datatuotteita. Sitten kun on meillä on tuotteistettua dataa, niin sillä voi olla jo jotain arvoakin. Erytisesti sen pk-puolen kehitystä miettii, että onko se sääntely aina se paras keino. Meillä on aika hyviä kokemuksia tämmöisestä kiihdyttämötoiminnasta. Tuotiin yrityksiä yhteen, pk-yrityksiä, ja sitten konsultti siihen niitä jeesaamaan. Pyrittiin lähtemään ihan alusta, että mikä olisi se ensimmäinen käyttötapaus, miten dataa voisi hyödyntää tässä. Ne yritykset, sieltä silmiä avautui ja löytyi niitä kehityspolkuja. Mutta jos se sääntely tulee ensi alkuun liian voimakkaana, niin sillä voi olla sitten jopa jarruttava.

Timo: Sanotaan vielä sillain, että monella suomalaisella teollisuusyrityksillä ne laitteet ei ole edes vielä internetissä. Eli käytännössä katsoen me tehdään ihan perinteisellä tavalla. Tässä tilanteessa moni teollinen yritys joutuu miettimään, että laitanko mä siihen sitä internetpalikkaa. Että mahdollistetaanko mä sen datan keräämisen niistä mun omista tuotteista vai oonko mä tyytyväinen siihen, että mä hoidan sitä kunnossapitotoimintaa ja jälkimarkkinatoimintaa nykyisten toimintatapojen mukaisesti. Mulla on ollut koko ajan se käsitys, että kun tosiaan tuli tämä PSD2, niin tällä Dac Actilla on ollut tavoite nimenomaan tähän jälkimarkkinapalveluun tuoda mahdollisuuksia. Nyt sitten tulee tavallaan se, että moni toimiala on kuitenkin itse reguloitu. Eli sä et voikaan antaa käytännössä katsoen sitä dataa, jos et sä ole vaikka joku sertifioitu toimittaja tai sä et pysty tuottamaan sitä palvelua tiettyihin laatuksiteereihin nojautuen. Eli siellä on muitakin kynnyksiä kuin se, että saadaan se data liikenteeseen. Kyllähän data on lähtenyt liikenteeseen. Meillä on pikkuhiljaa alkanut syntyymään uudentyyppisiä autonomisia tuotealustoja. Andritz on hyvä esimerkki, Sandvik on toinen hyvä esimerkki Suomesta. Meillä on Cargotec, jossa on syntynyt uusia data-, tekoälypohjaisia järjestelmäkokonaisuuksia, joita rakentaa täysin uudet toimijat. Ei siellä ole enää se vanha toimittajaverkosto, mutta se avautuminen on tapahtunut toisella tavalla sopimuksien kautta. Nyt sitten jos tulee se tilanne, että tätä dataa pitäisikin antaa jollekin vielä ulkopuoliselle, niin miten se laatu tavallaan, että se toimija pystyy toimimaan sillä laadun tasolla, millä nämä muut toimijat toimii, niin se on hyvä kysymys.

Jussi: Tuossa on yksi iso jakolinja. Kun sä toimit sopimukseen perustuen, niin silloin on mahdollisuus valita ne keihin luotat. Sitten kun mennään sen sääntelyn mukaan, niin pitää lähteä siitä, että se päätty sille kilpailijalle, se päätty sinne kiinalaiselle kilpailijalle. Tuohon hyvään esimerkkuuetteluon haluan vielä lisätä esimerkiksi Koneen, joka on lähtenyt tekemään, heidän data-alusta on rakennettu modulaarisesti. Ideana se, että siitä on helppo jakaa kolmansille osapuolille, kun lähdetään toimimaan. Eli meillä on hyviä esimerkkejä, miten yritykset ymmärtää, että kannattaa lähteä tekemään tämmöistä verkostomaista toimintatapaa, jossa jo designvaiheessa varaudutaan siihen, että tämän datan ääreen tuodaan muitakin ja siitä se jalostuu.

Heli: Vielä tuohon vaikuttavuuteen. Komissiohan on arvioinut hyvinkin vaikuttavaksi tätä Actia. Niillä oli joku laskelma, ennakoarviointi, että 2018 mennessä datatarjoajien avaaminen lisäisi EU-alueen bruttokansantuotetta 270 miljardilla. Mutta kyllä mä näen, että kuka on suuri voittajajoukko näissä kaikissa uudistuksissa, se on tämä lakimiesten joukko tietysti. [naurahtaa] Juristit kerää näistä hyvin tuloja, koska niin kuin Timo äsken sanoikin, niin ei yrityksillä ole, ei isoillakaan yrityksillä monesti ole omia juristeja. Sitten ne palkkaa niitä ulkopuolisia.

Jussi: Tässä voisi taas osallistua keskusteluun anekdotilla. Mä olin semmoisessa ohjausryhmässä, kuin TEM teetti selvitystä, että miten nää markkinasäädökset on vaikuttanut markkinassa. Se konsultti tarjosi sitä, että onhan tämä näiden lakipalvelujen kysyntää. Mä sanoin, et mä en tuota suostu pitämään kyllä innovaationa. [naurua]

[musiikkia]

William: Mennään seuraavaan Actiin eli AI Actiin. Onko tämä yhtään sen parempi vai onko tämä vielä pahempi? Ainakin itselle pistää silmään se, että ollaan yksilöity yksi teknologia ja yksi ajatus ja tehty siitä vielä oma act. Että se se tuntuu aika spesifiltä, vaikkakin tekoäly on tietenkin aika laaja käsite. Jos joku taas haluaa avata, mitä tällä haetaan ja mistä tässä on kyse.

Jussi: Mä lupaan tarjota oluen sille, joka yhdellä lauseella pystyy kertomaan, mitä AI Actilla halutaan saada aikaan, mikä sen tavoite on.

Timo: Mä voin sanoa sen yhdellä lauseella.

Jussi: Katsotaan.

Timo: Murtaa teknologianeutraliteetti. [naurua] Tämä on ollut käytännössä katsoen se, että minkä takia alusta lähtien tämä on nostanut tämä koko laki kylmät väreet mun selkään. Me ruvetaan-

Jussi: Nyt mä tiedän, miksi mä oon nukkunut niin huonosti [naurua].

Heli: Mutta kyllähän tässä on aika hyvä tavoite kuitenkin, että estetään potentiaalisesti ihmisille haitallisia käytäntöjä, jotka vaikuttaisi negatiivisesti niiden terveyteen tai talouteen. Kuluttajansuojastahan tässä on kysymys. Mä oon samaa mieltä, mä oon vahva teknologianeutraliteetin kannattaja, mutta toisaalta jos katsot ihan perinteistä teknologiaa, niin ei se sääntely koskaan ole ollut mitenkään teknologianeutraalia. Esimerkiksi autoa sä et voi ajaa ilman ajokorttia, mutta pyöräähän sä voit ajaa, että siellä on erilainen sääntely.

Jussi: Ehkä tässä teknologianeutraliteetin rakastajilla on hankalat ajat. Mulle on vaan jäänyt vielä hyvin epäselväksi, että siinä oli se, että mitä se tuo lisää ja mihin sitä ihan oikeasti tarvittiin. Meillä oli kuitenkin se henkilötietojen käsittely ja profilointi ja tekoälyn käyttö siellä. Meillä on Euroopan ihmisoikeussopimus, joka kieltää mun käsittääkseni aika tehokkaasti nämä kiinalaiset valvontamenetelmät. On vaikea kuvitella, että ne olisi välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa, niin kuin se liturgia siellä menee. Mutta kovasti oli vaan, muistan jostain von der Leyenin ensimmäisiä puheita, että tekoälyä on säänneltävä. No, nyt sitä sitten tullaan sääntelemään. Siinä ehkä se suurin, näin teollisuuden edustajan kannalta, kaunosielut puhuu riskiperusteisuudesta, mutta paskanmarjat, eihän se nyt ole... Siellä on kaksi riskiluokkaa. Siellä on ne Kiina-hommat, jotka on kielletty. Se on ihan selvä. Ne olisi ehkä muutenkin ollut kielletty. Sitten on korkean riskin tekoäly. Ne on pääasiassa julkisen vallan käyttöön liittyviä, ihan ymmärrettävissä. Tosin mennään työnantajaroolin sääntelyyn myös, ja siellä pari feelua. Sitten jää ne matalan riskin tekoälyratkaisut. Niitä ei tässä juurikaan säädelä.

Timo: Joo, mutta ne on jäämässä ulkopuolelle tästä kokonaan.

Jussi: Toki soveltamisalahan on niin laaja, että se kattaa kaiken ATK:n. Mutta ei mennä siihen. Silloin tässä tulee tämä ennakoitavuus- ja investointikysymys. Meillä on hirvittävä ekologinen katastrofi meidän kädessä, ja me tarvitaan kaikki digitaaliset keinot, jolla me pystytään hyödyntämään sitä. Itse asiassa tekoäly on semmoinen kypsä teknologia. Ajetaan olemassa olevaa konekantaa vähän energiatehokkaammin, vähän fiksummin. Käytetään tehokkaammin raaka-aineita. Jos tämä sääntely-ympäristö menee kovin monimutkaiseksi, niin mulla on se pelko, että hillitseekö se investointeja näihin vähäriskisiin teollisuusautomaation tekoälyratkaisuihin.

Timo: Jos olisi lähdetty siitä, että kuluttaja on tässä keskiössä, silloin mä ymmärtäisin sitä, että tämä AI Act olisi rakennettu sen kuluttajan näkökulmasta. Sen olisi tarkoitus tuoda siihen GDPR:n, mahdolliseen Data Actiin jotakin lisää. Mutta se, että me mennään nyt vaikka säätelemään sitä, että yrityksissä pitää ruveta työnantajan käsittelemään joitakin HR-dataa jollakin tietyllä tavalla, niin mun mielestä me mennään vähän liian pitkälle. Niin kuin on muutama kertaan sanonut julkisuudessa ja sanon sen nytkin, että mun mielestä tämän koko AI Actin kehitystyö pitäisi ehkä jopa lopettaa tai keskeyttää.

William: Oletteko samaa mieltä?

Jussi: Kyllä mä voisin sanoa ihan suoraan, että oon. Mä näkisin, että se tie eteenpäin on, katsotaan mitä se GDPR on syönyt. Tehtäisiin kunnolla se vaikutusten arviointi...

Timo: Just näin.

Jussi: ...ja sitten sektorikohtainen lainsäädännön kautta kuitenkin pystyttäisiin riittävällä koordinaatiolla huolehtimaan riittävästi yhtenäisyydestä. Mitä mieltä Heli?

Heli: Mä oon ihan samaa mieltä tuosta.

Jussi: Ui vitsi, roviolle koko homma! [naurua]

Heli: Roviolle.

[musiikkia]

William: Kolmas hevonen vielä, Digital Market Act pitäisi käsitellä. Mikä se on?

Heli: Se on mun mielestä kaikista selkein näistä paketeista. Se on hyvin tarkkaan rajattu kaikista isoimpiin alustayrityksiin. Siellä on liikevaihtorajat, siellä on käyttäjämäärät. Oikeastaan sen piiriin kuuluu vaan ihan kaikista isommat teknologia- ja alustayritykset. Tässä olisi tarkoitus siihen puuttua, että kun Euroopassa, USA:ssa ja muuallakin on käyty oikeutta aika paljon tai aika useassa caseissa näiden isojen alustayrityksien, Google, Apple, Amazon, Facebook, kanssa niiden kilpailua vääristävästä toiminnasta. Tällaiset oikeusprosessitahan on raskaita ja pitkiä. Ensinnäkin täytyy määritellä se, että mikä se markkina on, tutkia yritysten käyttäytymistä ja kuluttajille koituvia haittoja. Tässä olisi tarkoitus se, että päästäisiin tällaisesta jälkikäteisen arvioinnista ja oikeudenkäynneistä ennakoitiin. Tämä on tarkasti määritetty tässä laissa, mitä ne kilpailua vääristävät toimet on, mitä nämä yritykset ei saa tehdä. Tosin nämä perustuu tällä hetkellä hyvin paljon niihin havaittuihin aikaisempiin kilpailua vääristäviin toimiin, ja niitähän voi tulla aina uusia. Mutta tietenkin tässä on mahdollisuus myös muokata tätä lakia sitten jatkossa annettu komissiolle.

Jussi: Kyllä. Mä oon Helin kanssa itse aika lailla samoilla linjoilla. Lajiodotukset kun on juristina tässä keskustelussa, niin jotain latinaa: tämä ex ante -säätely, että ennalta käsin pyritään vaikuttamaan sen markkinan toimintaan. Se että mitä ne käytännön ehdotukset on, niin siinä halutaan puuttua siihen keskeisimpään monopoliin, mikä niillä alustoilla on, ja se on data. Eli näiden gatekeeper-yritysten pitäisi jakaa sitä dataa vähän nykyistä reilummin alustoja käyttäville yrityksille. Jos esimerkiksi tällä hetkellä yritys myy alustan läpi kuluttajille, niin sillä voi olla hyvin sumea näkyminen tai ei näkyminen ollenkaan, että ketä ne kuluttajat oikein on. Sitten se toinen asia, että annetaan vähän liiketoimintavapautta. Että ei tarvitse sitoutua koko siihen alustan tarjoamaan, vaan voit käyttää toisen tai kolmannen osapuolen tarjoamaa maksupalvelua tai tunnistuspalvelua. Ne on aika tarkkaan mietittyjä, että tämä on siinä mielessä, kun on tässä suomittu komissiota tällaisella isolla telalla vetämisestä, niin tässä on pystytty aika tarkkaan yksilöimään niitä ongelmia ja sitten aika yksinkertaisia parannusehdotuksia.

Heli: Tuo oli hyvä lisäys tuo datan jakaminen. Se on erittäin merkittävä potentiaalisesti. Tosin suomalaisista yrityksistä ei kauhean iso osa vielä ole isojen alustayritysten palvelun käyttäjänä, mutta voihan se määrä kasvaa. Ja onhan niillä kymmeniätuhansia yrityskäyttäjää siellä. Jos sitä dataa avataan niitten yritysten käyttöön, jos ne alkaa sitä hyödyntää, niin kyllähän siitä voi tulla uusia tuotteita ja markkinoita, ja tämä on kuluttajille tietysti hyödyksi.

Timo: Mun mielestä, tykkään tästä. Tämä hyvin pitkälle noudattaa sitä samaa perusfilosofiaa kuin aikoinaan Kiina teki. Eli Kiinahan on käytännössä katsoen, silloin kun Google osti Motorolan, pakotti Googlen avaamaan sen rajapinnan liittyen näihin apps-markkinapaikkoihin. Tänä päivänä GooglePlayllä on ainoastaan kuuden prosentin markkinaosuus Kiinassa tai jotain sitä luokkaa. Tämä on mun mielestä se, mitä Euroopassa olisi pitänyt tehdä jo tosi paljon aikaisemmin elikkä pakottaa käytännössä katsoja nämä toimijat avaamaan kriittisten sovellusten rajapintoja siten, että siihen pystytään kehittämään ja tuomaan. Eli jos sulla on Androidissa hyvä sovellus, niin mikset sä voisi ottaa sitä Applessa käyttöön? Tätä mun mielestä siitä pitäisi hakea, elikkä että se konfiguroitavuus kasvaisi. Tai että mä vois, vaikka jos Kiinassa on hyvä appi, niin mä vois ottaa sen ihan mistä tahansa sovelluskaupasta omaan puhelimeeni. Näitä pitäisi mun mielestä, sitä että se on vaihdettavissa. Näitähän esimerkkejä meiltä löytyy vaikka selainpuolelta ja muualta, missä on pakotettu tavallaan toimijat avaamaan ne rajapinnat ja mahdollistamaan uusien sovellusten käyttäminen.

Heli: Mä oon ihan täysin samaa mieltä Timon kanssa tuossa. Tämä on mun mielestä jotenkin, vaikka tietenkin sitä mittakaavaa on mahdoton arvioida, mutta tässä on selkeimmät hyödyt pk-yrityksille potentiaalisesti ja kuluttajille. Siinä että kun tämä data avataan, siinä tulee uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Ehkä se skaalautuminen, se että kun se data ei ole pelkästään niiden jättien hallussa, vaan se leviää myös muiden yritysten käyttöön, niin ne pystyy nopeammin skaalautumaan. Nythän on niin, että selkeästi eurooppalaiset teknologiayritykset skaalautuu hitaammin kuin esimerkiksi amerikkalaiset yritykset tällä hetkellä markkinoilla. Kyllä mä luulis, että tämä lisää kilpailua ja kilpailu on aina hyväksi kuluttajalle. Sehän tarkoittaa sitä, että tulee enempi uusia palveluita tai tuotteita, parempaa laatua, enempi variaatioita, enemmän innovaatioita. Sitten vielä yksi seikka on se, että nythän on tällä hetkellä... Se, että jos sitä kilpailua tulee lisää nimenomaan niissä palveluissa, mitä nämä alustajätit tarjoaa, niin se on erinomainen asia kuluttajien kannalta siinä mielessä, että tällä hetkellähän on joitakin semmoisia palveluita, että kuluttajat on pakotettu tavallaan hyväksyn näiden portinvartijayritysten määrittämät yksityisyyden käytännöt sen takia, kun vastaavia muita palveluita ei ole tarjolla markkinoilla. Sitten ne hyväksyy sen, että niiden dataa käytetään kaupallisiin tarkoituksiin. Ne klikkaa sieltä, koska ei ole paljon muuta vaihtoehtoa. Mutta sitten jos tulee uusia palveluntarjoajia, ne saattaa alkaa kilpailemaan myös sillä, että ne tarjoaa parempaa yksityisyydensuojaa ja tietosuojaa, mikä on kuluttajan etu.

Timo: Ja mun mielestä ehkä jopa voi vetää vähän sellaista johtopäätöstä, että mä ainakin näkisin tavallaan se, että ennen kuin teollisuus lähtee kehittämään omia sovelluksia vaikka Applen tai Androidin päälle, niin nimenomaan tämä rajapinta-asia pitäisi pystyä ratkaisemaan. Eli se että kehitänkö mä jonkun teollisuus-appsin jonnekin vaikka Applen kauppaan. En mä sitä haluaisi sinne laittaa, vaan mulla pitäisi olla mahdollisuus kehittää omia sovellusmarkkinapaikkoja, jotka olisi Apple-yhteensopivia, ja tavallaan sinne kutsua niitä toimijoita, jotka lähtee viemään näitä asioita eteenpäin. Mutta onhan tässä se, että jos mä joutuisin käyttämään näitä Applen tai Androidin tai muiden palveluita, niin siinä tulee aina se, että hei mihin se data lähtee sieltä. Eli Digital Market Actista voi myöskin kantautua pidempiaikaisia vaikutuksia siitä, että meillä syntyisi teollisuudellekin ihan oikeita apps-markkinoita. Esimerkiksi meillä on hyvä esimerkki ABB Ability Marketplace, joka on ABB:n oma markkinapaikka. Siellä on noin sata erilaista datatuotetta kaiken kaikkiaan tarjolla teollisuuden asiakkaille. Nyt se on siellä verkossa, sitä ei hirveän hyvin tai järkevasti pysty käyttämään minkään appsien kautta, koska ei ABB halua synnyttää mitään appseja jonnekin Applen markkinapaikkaan. Tämä pitäisi murtaa jotenkin, jotta nämä teollisuuden eri sovellukset lähtisi kehittämään paljon paremmin.

Jussi: Ja nyt me päästään palaamaan sinne Data Actin loppupäähän eli näihin eurooppalaisiin data-avarauksiin. Sehän on nyt se viitekehys, missä sitä keskustelua ja kehittämistä käydään. Tässä on pieni huoli, että onko meillä Suomessa yritykset tarpeeksi kiinteästi mukana tässä. Siinä on aina se hyvä herättelevä uhkakuva, että siellä kymmenen isoa saksalaista, kymmenen isoa ranskalaista yritystä sopii keskenään sellaiset datakäytännöt, että tehdään viisinkertaiset

auditit ja kaikki mahdolliset. Sitten voidaan kysyä, että onko se hyvä suomalaisille pk-yrityksille vai kannattaisiko suomalaisten yritysten aktivoitua tässä keskustelussa.

Timo: Kysymys on, että mikä se teollisuuden data-avaruus on. Mikä se teollisuuden datamarkkinapaikka on? Mä aina itse näen sen siitä kautta, että se on jossakin siellä, minkä kautta mä käytän sitä dataa. Tässä voi tavallaan olla, monelle syntyy tämän lainsäädännön kautta semmoinen käsitys, että se on joku hieno database jossakin tuolla, mihin me keskitetysti tallennetaan jotakin tietoa. Mun mielestä se pitäisi nähdä sovelluksina nimenomaan.

Jussi: Joo. Ja nimenomaan niitä data-, siitä on onneksi luovuttu siitä ajatuksesta, vaan että ne on nimenomaan niitä ratkaisuja, joilla me yhdenmukaistetaan datan hyödyntämistä ja datan liikkumista toimijoita toisille. Eli vähän niin kuin konektorien rakentamista.

Heli: Joo, just. Tuo oli hyvä pointti suomalaisten yritysten roolista ja siitä, että niitä pitäisi vähän ravistella seuraamaan tätä kehitystä. Helposti käy niin, että kun ne isot yritykset, joilla on resursseja tällä hetkellä ja jo osaamista, niin ne kehittää nyt niitä ratkaisuja ja sitten ne saa sitä markkinavoimaa ja markkinat keskittyy enemmän vielä niitten ympärille. Ja nämä toiset yritykset, jotka eivät vielä hyödynnä tätä, jää tosiaan sinne syrjään. Mullakin on vähän semmoinen ajatus, että monet yritykset seurailee sieltä, että mitä tapahtuu.

Jussi: Ja maalin tullaan sitten hyvissä tarkkailuasetelmissa heti pääjoukon takana, vai? [naurahtelua]

William: Kyllä. Näitä on nyt pyritty ruotimaan näitä kolmea. Ainakin konsensusuutomio oli selvästi se, että AI Actin voi heittää roskiin ja Data Actia pitää vähän pohtia lisää, se voi mahdollisesti olla hyvä. Ja kaikkien lemppari oli Digital Market Act ihan selvästi. Mutta ehkä se loppukysymys on se, että tuleeko näiden lisäksi lisää regulaatiota vielä EU:n lähivuosina ja onko vielä ehkä syntymättäkin se voittava hevonen? Joku oikeasti fiksu, kokonaisvaltaisempi paketti. Vai tarvitaanko me lisää ollenkaan enää?

Heli: Mä sanoisin, että tässä on jo semmoinen paketti kasassa, että nyt pitäisi vähän vauhtia hidastaa ja huolella viedä nämä maali ja sen jälkeen tehdä huolellista vaikuttavuusarviointia, että miten tämmöinen sääntely, joka on ihan uutta, miten tämä ylipäättään toimii ja minkälaisia jatkotoimenpiteitä. Että onko jotakin jäänyt ottamatta huomioon [naurahtaa] vai onko kenties menty vähän pieleen tässä nykyisessäkin sääntelyssä.

Timo: Niin, voiko olla jotain, mitä ei tajuttu etukäteen jopa.

Heli: Aivan, juuri näin.

Jussi: Kyllä sen seuraavan komission pitäisi keskittyä siihen, että nyt pannaan tätä uutta sääntelyä täytäntöön. Keskitytään tekemään sitä yhdessä yritysten kanssa ja että me saataisiin nimenomaan niitä eurooppalaisia palveluja saamaan niitä hyötyjä, mitä tässä on luvattu. Sitten ehkä se, missä digitaalisia ratkaisuja kipeästi tarvitaan, on tämä meidän ekologinen katastrofi. Siellä Eurooppa on itse asiassa oikean mittaluokan toimia tässä globaalissa taloudessa. Eli tässä meillä on paljon markkinaa otettavissa suomalaisille yrityksille ja eurooppalaisille yrityksille, että miten me kilpaillaan hiilijalanjäljellä, vastuullisuudella ja tämmöisillä asioilla.

Timo: Heittäisin jopa sellaisen, että kyllä tässä lainsäädännön ympärillä pyörii liikaa virkamiehiä ja tässä pyörii liikaa ministeriöiden ihmisiä. Tämä pitäisi tehdä paremmassa yhteistyössä sen kentän kanssa eli yritysten kanssa. Siinä mä näkisin, että pitäisi ottaa iso harppaus siihen, että yritykset otetaan alusta lähtien aktiivisemmin mukaan valmisteluun. Nimenomaan että se tapahtuu siten, että siinä pyritään välttämään turhia välikäsiä. Ja mitä Jussi tuossa sanoi, että virkamiesvalta alkaa olemaan aikamoinen. Kyllä tässä on paljon vielä tekemistä.

William: Jäädään seuraamaan vaikuttavuusanalyysijä. Kiitos tässä vaiheessa, Heli, Jussi ja Timo.

Heli: Kiitos.

Timo: Kiitos.

Jussi: Kiitos.

[musiikkia]